

Nr 508.

Av herr **Sjölin**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 110, angående vissa avlönings- m. fl. anslag under riksstatens fjärde huvudtitel för budgetåret 1950/51 m. m.*

I proposition nr 209 till 1948 års riksdag har framhållits, att i anledning av att frågan om mariningenjörkårens organisation under flera år hållits svävande i avvaktan på resultatet av olika utredningar, en avsevärd del av personalen lämnat sina anställningar vid kåren. Såsom departementschefen i propositionen framhållit, har antalet vakanser medfört stora svårigheter att bemästra marinens tekniska problem, vilka på grund av den snabba tekniska utvecklingen ökat i såväl svårighetsgrad som omfattning. Departementschefen ansåg en ökning av antalet mariningenjörer under alla förhållanden ofrånkomlig. I anslutning till 1942 års försvarsutrednings förslag förutsatte han, att mariningenjörskåren successivt skulle kunna efter närmare prövning i varje särskilt fall utökas med tio beställningar. De i propositionen framlagda förslagen inneburo emellertid icke någon utökning av kårens numerär.

I två likalydande motioner till 1948 års riksdag, I: 395 och II: 555, anförde motionärerna, att åtgärder i tillfyllestgörande omfattning borde vidtagas för att stimulera rekryteringen till kåren och sålunda erhålla möjlighet att fylla vakanserna. En sådan åtgärd skulle vara att uppflytta vissa befattningshavare i mera ansvarsfull ställning till högre beställningar, varigenom man skulle så att säga »höja taket» i tillgängliga lönegrader. I motionerna hemställdes, att riksdagen vid behandling av propositionen nr 209 måtte besluta bl. a. om uppflyttning av chefen för konstruktionskontoret å marinförvaltningens skeppsbyggnadsavdelning och assistenten därstädes till lönegrad Co 14 samt om uppflyttning av två specialingenjörer till lönegrad Ca 33. Vid behandling av detta ärende framhöll statsutskottet i sitt utlåtande nr 161, att ett bifall till dessa yrkanden säkerligen skulle bidra till att förbättra det bekymmersamma rekryteringsläge, som rådde vid kåren. Vad beträffar de föreslagna beställningarna i Co 14 ville utskottet dock erinra om att departementschefen i avvaktan på resultatet av den igångsatta utredningen rörande löneställningen för vissa högre statliga befattningar icke ansett sig böra föreslå, att kåren för det dåvarande tillfördes beställningar i högre lönegrad än Ca 33. Även om utskottet funne skäl tala för det motionsvis

framlagda förslaget, torde dock jämväl enligt utskottets uppfattning resultatet av nämnda utredning böra avvaktas, innan en dylik åtgärd vidtoges. Utskottet ansåg sig ej heller i övrigt böra på grundval av de då föreliggande motionerna förorda någon ändring av mariningenjörkårens sammansättning i förhållande till vad Kungl. Maj:t föreslagit. Ehuru alltså utskottet ansåg sig böra avstyrka motionerna, ville utskottet understryka vikten av att mariningenjörkåren utan allt för stor tidsutdräkt tillfördes ett antal beställningar i högre lönegrader.

Vid utskottets ifrågavarande yttrande och i anslutning härtill gjorda hemställan anförde sex ledamöter reservation. Reservanterna ansågo, att utskottets yttrande bort erhålla följande lydelse: »Utskottet finner det i hög grad angeläget, att åtgärder snarast vidtagas för att förbättra det bekymmersamma rekryteringsläge, som råder vid mariningenjörkåren. De åtgärder i detta syfte, som i de likalydande motionerna I: 395 och II: 555 föreslagits, synas utskottet vara i huvudsak väl ägnade att stimulera rekryteringen till kåren och sålunda möjliggöra att föreliggande stora vakanser fyllas. Enligt utskottets mening böra och kunna dessa åtgärder vidtagas utan att resultat av den nyligen igångsatta utredningen rörande löneställningen för vissa högre statliga befattningar avvaktas. Utskottet vill sålunda tillstyrka, att chefen för konstruktionskontoret å marinförvaltningens skeppsbyggnadsavdelning och assistenten därstädes uppflyttas till lönegrad Co 14 och att två specialingenjörer uppflyttas till lönegrad Ca 33 samtidigt som två beställningar i lönegraden Ca 29 för mariningenjör av 1. graden ävensom två beställningar för specialingenjör av 2. graden indragas.»

Riksdagen beslöt emellertid i enlighet med utskottsmajoritetens förslag, innebärande bl. a. avslag på de i motionerna I: 395 och II: 555 framförda yrkandena.

I proposition nr 135 till 1949 års riksdag framhöll departementschefen, att marinöverdirektören bl. a. upprepat sitt i yttrande över 1945 års försvarskommittés betänkande framlagda förslag om att inrätta två beställningar för förste marindirektör i Co 14 och två beställningar för specialingenjör i Ca 33 i utbyte mot lägre beställningar, därvid han meddelat, att förslaget biträdades av chefen för marinen. Departementschefen hade emellertid åberopat sitt vid anmälan av propositionen 1948: 209 gjorda uttalande att, ehuru skäl talade för att mariningenjörkåren tillfördes beställningar i högre lönegrad än Ca 33, han i avvaktan på resultatet av den igångsatta utredningen rörande löneställningen för vissa högre statliga befattningar icke då ville föreslå en dylik åtgärd. Då resultatet av berörda utredning ännu icke föreläge, ansåge han det alltjämt böra anstå med inrättande av här avsedda högre beställningar vid mariningenjörkåren.

I motion I: 276 till 1949 års riksdag föreslogs, att riksdagen vid behand-

ling av ovannämnda proposition nr 135 måtte besluta bl. a. om inrättande av två beställningar i lönegrad Co 14 och uppflyttning av två specialingenjörer till lönegrad Ca 33. I yttrande över motionen anförde statsutskottet i sitt utlåtande nr 155, s. 36 och 37, att utskottet i likhet med motionären ansåge det vara *till fullo klarlagt*, att ett starkt behov av att inrätta vissa högre beställningar vid mariningenjörkåren föreläge icke minst för att förbättra det bekymmersamma rekryteringsläge, som rådde vid kåren. Det vore därför *mindre tillfredsställande*, att departementschefen icke varit beredd att föreslå erforderliga åtgärder härutinnan. Utskottet insåge väl det önskvärda i att resultatet av den återopade utredningen om möjligt avvaktades innan ställning togs till förslag om att inrätta högre befattningar. Denna utredning hade såväl år 1948 som 1949 återopats för uppskov med lösandet av nu ifrågavarande liksom åtskilliga andra personalfrågor av angelägen art. Utskottet funne det med hänsyn härtill vara synnerligen påkallat, att utredningsarbetet bedreves i sådan takt, att resultatet av detsamma föreläge och kunde utnyttjas vid prövningen av myndigheternas förslag till medelsäskanden för budgetåret 1950/51. Då alltså utskottet utginge från att förslag om att inrätta ett antal beställningar i högre lönegrader vid mariningenjörkåren skulle kunna av Kungl. Maj:t föreläggas nästa års (1950 års) riksdag, ansåge sig utskottet icke böra föreslå, att riksdagen, i anledning av det motionsvis gjorda yrkandet, då vidtog någon förändring i kårens personaluppsättning.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1950/51 har försvarets civilförvaltning beträffande mariningenjörkåren föreslagit bl. a. inrättandet av ovannämnda beställningar i lönegraderna Co 14 och Ca 33. Härvid har civilförvaltningen bl. a. framhållit, att de av marinchefen framförda yrkandena beträffande löneställningen inom mariningenjörkåren, innefattande bl. a. nu nämnda beställningar, måste anses vara av sådan angelägenhetsgrad, att det knappast syntes tillrådligt att ytterligare ställa frågan om mariningenjörkårens utbyggnad på framtiden. Civilförvaltningens förslag har emellertid icke upptagits av departementschefen. Icke heller förslaget om uppflyttning av vissa beställningar från lönegrad Ca 30 till Ca 31, vilket avgivits på grund av 1948 års riksdags beslut om avveckling av beställningar i 30:e lönegraden för ingenjörspersonal enligt förslag i proposition nr 209/48, har departementschefen ansett sig kunna tillstyrka.

Vakanserna inom mariningenjörkåren uppgå för närvarande till ca 25 %. Allt flera dugande krafter söka sitt utträde ur kåren, och med hänsyn till de dåliga framtidsutsikterna föreligga stora rekryteringssvårigheter. Den snabba utvecklingen av vapenmaterielen, t. ex. den långt drivna automatiseringen av artillerivapen, även sådana av grövre kaliber, tillkomsten av nya vapen, såsom raketer, robotar, sjunkbombkastare m. m. samt komplicerade

hjälpmedel, såsom radar, hydrofoner, materiel för stridsledning m. m., har medfört ett avsevärt behov av kvalificerade högre tekniker såväl i marinförvaltningen som på varven och fartygen för att anskaffa, underhålla och rätt utnyttja denna materiel. Sålunda ha vad mariningenjörerna beträffar ett flertal nya befattningar inrättats för specialingenjörer, mekaniker och elektriker.

Den nya materielen har emellertid medfört stora krav på fartygen som helhet både vad gäller nybyggnader och ombyggnader av äldre fartyg. Vid nybyggnad är en riktig avvägning jämte lämpligt utnyttjande av befintliga utrymmen nu betydelsefullare än någonsin tidigare och är direkt avgörande för fartygets värde som krigsfartyg. Stora svårigheter ha sedan lång tid förelagat vid projektering och planering av de nya fartygen på grund av bristen på härför utbildad ingenjörspersonal, speciellt mariningenjörer, skeppsbyggare. Ännu mera framträdande har emellertid denna brist varit, när det gällt att på äldre befintliga fartyg inplacera all den nya materielen med bibehållande av tillfredsställande stabilitets- och sjövärdighetsegenskaper hos fartygen. Detta är av största betydelse för personalens trivsel och säkerhet. Belysande för förhållandena är att kostnaderna för de erforderliga, omfattande ändringarna för nytillkommande materiel, radar, hydrofon, stridsledningsmateriel etc. ombord å befintliga fartyg, äro av samma storleksordning som de avsevärda anskaffningskostnaderna för denna materiel.

Den förstärkning av specialister, som skett beträffande den nytillkommande materielen, måste sålunda följas av en motsvarande komplettering av den personal, som är ansvarig för arbetet med de alltmer komplicerade fartygen som helhet, d. v. s. av mariningenjörer, skeppsbyggare. Nuvarande nödläge medför att en och samma mariningenjör påläggas flera befattningars arbetsuppgifter, vilket leder till hård förslitning av personalen och även till en viss osäkerhet i arbetet.

I olika sammanhang och nu senast i proposition nr 110 till årets riksdag har beträffande inrättandet av nu ifrågakommande beställningar anförts, att man måste avvakta resultatet av byråchefsutredningen. Denna kommer emellertid icke att framläggas förrän tidigast till 1951 års riksdag, och med hänsyn till densammans innehåll, bl. a. frågan om differentieringen av byråchefslönerna, kan det vara tveksamt, huruvida sådant resultat då kan nås, att nu berörda frågor kunna erhålla ett slutligt avgörande med giltighet fr. o. m. ingången av budgetåret 1951/52. Det må beträffande byråchefsutredningen även erinras därom, att densamma närmast avser att fastställa den lägsta lön, för vilken man kan påräkna att förvärva och behålla dugliga byråchefer. Det bör icke på grund av denna utredning föreligga något hinder för att placera tjänster i de lönegrader, som f. n. äro i fråga för byråchefer och högre befattnings- (beställnings-) havare. Det är nu närmast

fråga om en avvägning av proportionerna mellan högre och lägre tjänster samt skapande av ett rättvisare löneläge och bättre rekryteringsförhållanden. Frågan om den slutliga placeringen av befattningarna bör därför icke hindra, att desamma nu inrättas enligt f. n. gällande normer.

Ytterligare två utredningar skulle kunna åberopas för att dröja med ett avgörande av frågan om löneställningen inom mariningenjörkåren, nämligen 1946 års militära förvaltningsutredning och 1949 års tjänsteförteckningskommitté. Med hänsyn till karaktären av dessa utredningar synes man emellertid icke kunna utgå från, att resultatet skall uppnås vid 1951 års riksdag. Det torde därför icke vara försvarligt att på grund av dessa utredningar ytterligare uppskjuta åtgärder för att nu lösa mariningenjörkårens problem. Det kan icke vara lämpligt att hålla i och för sig berättigade lönekrav svävande år efter år utan att söka nå en lösning. För mariningenjörkårens del har detta medfört, att särskilt den arbetskraft, vars erfarenhet och skicklighet utgjort en tillgång för statsverket, lämnat kåren. Detta måste anses såsom mycket dålig ekonomi. Över huvud taget har statens restriktiva lönepolitik beträffande mariningenjörkåren medfört, att alltför många kvalificerade och skickliga befattningshavare slutat och icke kunnat ersättas med likvärdig arbetskraft.

I de förutnämnda motionerna vid 1948 års riksdag har för att stimulera rekryteringen föreslagits, att åtgärder skulle vidtagas för förbättrad löneställning av befattningshavare i mera ansvarsfull ställning. Såsom i motionerna framhållits fästa yngre ingenjörer, som överväga inträde i kåren, avseende icke blott vid de löneförhållanden, som de inom närmaste tiden kunna komma upp till och vilka bedömts vara relativt goda, utan även — och detta i större utsträckning — vid avancemangsmöjligheterna inom kåren. De undersökningar som företagits bestyrka att de unga ingenjörerna anse, att det inom kåren råder en påtaglig brist på möjligheter att erhålla välavlönad högre slutställning. Anledning synes därför föreligga att nu ånyo upptaga till övervägande de tidigare motionsvis framförda yrkandena om uppflyttning av tvenne beställningar för förste marindirektör i lönegrad Co 14.

De beställningar, varom här är fråga, ha, som tidigare nämnts, avseende på chefen för konstruktionskontoret å marinförvaltningens skeppsbyggnadsavdelning och assistenten därstädes. Dessa äro under marinöverdirektören på var sitt område målsmän för särdeles viktiga grenar av ingenjörstjänsten. Chefen för konstruktionskontoret leder den konstruktiva verksamheten samt assistenten organisations-, personalutbildnings- och inspektionsverksamheten. Såväl chefen för konstruktionskontoret som assistenten äro bl. a. föredragande i marinförvaltningen samt äga själva efter föredragning meddela förvaltningsbeslut intill ett belopp av högst 100 000 kronor. Den gångna tiden har klart ådagalagt betydelsen av det arbete, som utförts av dessa be-

fattningshavare, vilka var för sig handlägga betydelsefulla uppgifter av utomordentlig betydelse för såväl mariningenjörkåren som marinen i övrigt.

Vidare synes anledning föreligga att upptaga det förslag om uppflyttning av tvenne beställningar för specialingenjörer till lönegrad Ca 33, vilket marinöverdirektören framlagt i sitt yttrande över försvarskommitténs förslag och vilket förslag även upptogs i de berörda motionerna till föregående års riksdag. Dessa tvenne befattningar äro avsedda för byråchefer i marinförvaltningen, och de synpunkter i avseende å rekryteringen, som ovan anförts beträffande chefen för konstruktionskontoret och assistenten, gälla även dessa beställningar. Det må erinras, att de inom marinförvaltningen civilt anställda ingenjörernas lönereglering nu är genomförd. En följd härav är att å marinförvaltningens skeppsbyggnadsavdelning tjänstgöra civilt anställda ingenjörer i 31:a lönegraden eller i samma lönegrad som chefen för byrån. Denne har däremot, trots att han har ansvaret för byråns arbete; icke erhållit sin lön reglerad uppåt, och utsikterna att så skall bliva fallet inom rimlig tid synas små, om ytterligare utredningar skola avvaktas. Den föreslagna åtgärden är av betydelse för att stimulera rekryteringen och klargöra för de unga ingenjörerna, att högre befattningar finnas, vilka kunna vara värda att eftersträva.

Vid bifall till ovan nämnda förslag skulle fyra lägre beställningar kunna utgå. I enlighet med vad som föreslagits i marinöverdirektörens tidigare omnämnda yttrande över försvarskommitténs förslag skulle detta gälla tvenne beställningar i lönegrad Ca 27 för mariningenjörer av 2:a gr. och två beställningar i samma lönegrad för specialingenjörer av 3:e gr.

De ovan föreslagna åtgärderna äsyfta visserligen att giva de nuvarande befattningarna en löneställning, som bättre svarar mot deras ansvar och åligganden. I främsta rummet måste emellertid åtgärderna ses ur synpunkten att utgöra en stimulans för rekryteringen till mariningenjörkåren och framför allt på ett påtagligt sätt klargöra statsmakternas vilja att nu på allvar taga itu med kårens problem.

Kostnaderna för de föreslagna åtgärderna kunna beräknas till ca 21 300 kronor. Merbelastningen på avlöningsanslaget måste anses ringa med tanke på att staten på grund av vakanserna inom mariningenjörkåren årligen inbesparat avsevärda belopp.

Med stöd av vad ovan anförts hemställles,

att riksdagen vid behandling av proposition nr 110 måtte besluta,

1. att i personalförteckningen för mariningenjörkåren upptagas två beställningar i lönegrad Co 14, avsedda för chefen

för konstruktionskontoret å marinförvaltningens skeppsbyggnadsavdelning och assistenten därstädes,

2. att innehavarna av dessa beställningar skola benämnas förste marindirektörer med pensionsålder 63 år och hänföras till kommendörs tjänsteklass,

3. om uppflyttning av tvenne specialingenjörer till lönegrad Ca 33,

4. att två beställningar i lönegrad Ca 27 för mariningenjörer av 2:a gr. ävensom tvenne beställningar i samma lönegrad för specialingenjör av 3:e gr. skola utgå.

Stockholm den 29 mars 1950.

Bengt Sjölin.